

WILLIAM
SHAKESPEARE

William
Shakespeare
THE TAMING
OF THE
SHREW

ZKROCENÍ
ZLÉ ŽENY

NAKLADATELSTVÍ ROMEO

W I L L I A M
S H A K E S P E A R E

ZKROCENÍ
ZLÉ ŽENY

THE TAMING
OF THE SHREW

Zkrocení zlé ženy spadá do raného období Shakespearovy tvorby. Odhaduje se, že hra vznikla někdy před rokem 1594, a podle některých komentátorů jde vůbec o první komedii (ne-li dokonce o první hru), kterou Shakespeare napsal. Traduje se o ní, že jako literární výtvar nepatří k nejzdařilejším, ale na divadle představuje skoro vždy zaručený úspěch. Úspěšnost této komedie je z velké části dána tím, že si zde autor zvolil téma věčné a vděčné – vztah mezi mužem a ženou, boj mezi pohlavími, a vtělil ho do atraktivní podoby divadelní frašky. Literární stránka je pak do značné míry určena právě zřetelem k dané formě. V počátcích své tvorby si Shakespeare s potěchou vyzkoušel různé žánry. V této hře je jistě více dramatikem než básníkem, ale už zde se projevil jako mistr svého řemesla, který dokonale spojuje různorodé motivy a stavební prvky hry v harmonický celek a nasvěcuje pro nás její téma objektivně a aktuálně i přes propast více než čtyř staletí.

Dobové představy o postavení muže a ženy ve společnosti lze demonstrovat na dvou textech, z nichž Shakespeare dokonce ve své hře volně cituje: prvním je tehdy populární anonymní balada o hádavé ženě, kterou její manžel zbičovánou a nahou zašije do nasolené koňské kůže a nechává ji tam, dokud žena nezkrotne, druhým je **Knihy obecných modliteb**, breviář anglikánské církve, hlásající zásadu, že žena je muži vždy povinována láskou, úctou a poslušností. Přestože jde o dokumenty zcela odlišné, jedno mají společné – přisuzují ženě ve společnosti podřadné postavení. Shakespeare ve své komedii vskutku ukazuje, jak se ze vzteklé Káči pod vlivem „krotitelského umění“ Petrucciova stává milující a poslušná Kačenka, ochotná se nakonec před svým mužem hluboce pokořit. Zároveň však tento zdánlivě jednoznačný výklad zpochybňuje a obrací na hlavu. V Shakespearově humanistickém pojetí a díky autorově schopnosti postihovat lidské typy s nebyvalou plasticitou přerůstá zdánlivě mizogynská fraška ve hru mnohem obsažnější, složitější, a přitom o nic méně veselou a bujarou. Vysmíváno tu ovšem není nakonec to či ono pohlaví, ale obecně lidská hloupost, jalovost a neupřímnost, a naopak je tu oslavován člověk obdařený zdravým rozumem a schopný opravdového citu.

Je zajímavé si uvědomit, jakými prostředky Shakespeare této objek-

tivizace dosahuje. Jako u řady pozdějších svých her vychází už zde z klasických pramenů, látku aktualizuje a obohacuje dalšími dějovými rovinami, přičemž vzájemným zrcadlením postav, dějů a motivů vyjevuje ústřední téma hry.

Princip „hry ve hře“ je navozen už předehrou, která diváka zavádí do bezprostřední blízkosti Shakespearova rodiště, do warwického hrabství. (Místní i osobní jména obsažená v předehře svádějí některé komentátory k domněnce, že nevznikla-li hra ještě za Shakespearova pobytu v rodném Stratfordu nad Avonou, pak musela být napsána krátce po jeho příchodu do Londýna, tedy někdy v rozmezí let 1585–1592, kdy o okolnostech Shakespearova života není nic známo.) Příběh opilého žebráka, kterého bohatý šlechtic z žertu načas promění ve vznešeného pána a nechává před ním hereckou družinu sehrát divadlo, slouží jako rámec komedie, a navíc v parodické nadsázce předznamenává řadu jejích motivů: hádku muže a ženy, manipulaci silnějšího se slabším, proměny identity spojené s protiklady zdání a skutečnosti či vznešeného a nízkého. Typy podobné dráteníku Christopheru Slyovi jistě Shakespeare dobře znal z osobní zkušenosti, motiv záměny žebráka za pána se v různých obměnách vyskytoval již od **Pohádek tisíce a jedné noci**. Rámcový příběh ale není uzavřen. Postavám předehry patří už pouze krátký výstup v polovině prvního jednání, kdy se Christopher Sly, tentokrát jako divák, opět nakrátko

probere ze spánku, načež se nadobro ze hry vytratí. (Dodnes se vedou spory o to, zda takový byl autorův záměr, nebo zda se část textu nedochovala.) Hlavní, burleskní příběh o „krocení Kateřiny“ má svůj původ v domácím folkloru. Přestože ho Shakespeare s vervou špikuje divácky vděčnými scénkami, jako je rozbíjení loutny o hlavu nápadníka, výstup kloboučníka a krejčího, dialog o slunci a měsíci, opěvování starce jako půvabné dívky i konečná sázka o to, či žena je poslušnější (často jde o scény převzaté ze starších pramenů), Petruccio se nikdy (na rozdíl od folklorních zpracování látky) neuchyluje k vyloženému násilí. Spíše než krotitelem je učitelem, který svou hranou hrubostí nastavuje Kateřině zrcadlo. Kontrastně k hlavnímu ději pak rozvíjí autor vedlejší, romantickou zápletku Lucenzia a Bianky, jejímž podkladem byla italská humanistická komedie Ludovika Ariosta **Záměny (I Suppositi, 1509)**, volně přeložená do angličtiny Georgem Gascoignem (**Supposes, 1566**). Odtud Shakespeare převzal příběh dívky, kterou chce její otec provdat za bohatého starce. Mladý šlechtic, do dívky zamilovaný, si prohodí role se svým sluhou, který vystupuje jako falešný nápadník, zatímco jeho pán v přestrojení za sluhu má k dívce volný přístup. Shakespeare si od Ariosta vypůjčil rovněž trik

s falešným otcem, stejně jako dramatické vyvrcholení hry při příchodu skutečného otce. Pominul však skutečnost, že Polynesta, předchůdkyně Bianky, byla těhotná, a vyhnul se i romantickému happy endu, podle něhož se ze sluhy vyklube dlouho postrádaný syn urozeného, byť nastrčeného otce. Zato do hry jako dalšího nápadníka symetricky vepsal Hortensia a jeho vdovičku.

Kontrastování a zrcadlení obou příběhů je důmyslné jak v kresbě postav, tak v kompozici. Romanticky klišovitý Lucenzio vstupuje do děje na první pohled zamilovaný až po uši, bojuje o svou lásku cestami pokoutními a prostředky ryze praktickými, aby po svatbě rozčarován zjistil, že jeho Biančička zdaleka není tak milá a roztomilá, jak si všichni mysleli. Realistický a živelný Petruccio se chce naopak ženit pro peníze, ale v otevřených bouřlivých střetech s podobně temperamentní Kateřinou si neomylně a neodvratně razí cestu k vzájemnému respektu a lásce. (Cestu, kterou z kompozičního hlediska pozoruhodně lemují čtyři zcela rozdílné polibky.) Oba příběhy mají přitom společného jmenovatele, jímž je téma vlastní snad všem Shakespearovým hrám: protiklad skutečnosti a zdání, života a divadla. Vždyť většina hlavních postav tu v tomto několikanásobném divadle na divadle hraje nějakou roli a teprve na konci masky spadnou, pravda se vyjeví a paradoxně se ukáže, že všechno je jinak. Právě v tuto chvíli se ujímá slova Kateřina a přednáší svůj proslav plný ženské pokory, své vyznání poslušnosti svému pánu a muži. Tímto slavně neslavným monologem Shakespeare dokonale zrušil divadelní iluzi a vykročil z jeviště do hlediště. Najednou tu totiž před diváky nestojí jen Kateřina – postava divadelní hry, ale především představitelka ženského pohlaví. Je zbytečné se ptát, jak vážně sám Shakespeare její slova myslel. Rozhodující je, jak je Kateřina říká: zda se zmoudřelou odevzdaností té, která poznala, kde je její místo, nebo s ironickým výsměchem zpupným pánům tvorstva, které lze tak snadno oklamat hranou pokorou, či snad se vzdorným a sarkastickým zoufalstvím ponížené a ponižované ženy. Shakespeare není ani mizogyn, ani feministka, nedává jednoznačné odpovědi. Dokáže ale s nebyvalou jasnozřivostí poukázat na otázky, které si lidé kladli a kladou, co svět světem stojí.

JIŘÍ JOSEK

THE TAMING
OF THE SHREW

ZKROCENÍ
ZLÉ ŽENY

DRAMATIS PERSONAE

CHRISTOPHER SLY, a tinker
HOSTESS
LORD
PAGE
Hunters, players and servants.

} persons in the Induction

BAPTISTA MINOLA, a wealthy citizen of Padua
VINCENTIO, a wealthy citizen of Pisa
LUCENTIO, son of Vincenzio, in love with Bianca
PETRUCCIO, a gentleman of Verona, suitor to Katherina
GREMIO } suitors to Bianca
HORTENSIO }
TRANIO } servants to Lucentio
BIONDELLO }
GRUMIO } servants to Petruccio
CURTIS }
PEDANT
KATHERINA } daughters to Baptista
BIANCA }
WIDOW
TAILOR
HABERDASHER
Servants.
Scene: Padua, and Petruccio's country house.

O S O B Y

KRYŠPÍN KOUMES, dráteník
HOSPODSKÁ
ŠLECHTIC
PANOŠ
Lovci, herci a sloužící.

} osoby Předehry

BATTISTA MINOLA, bohatý měšťan z Padovy
VINCENZO, bohatý měšťan z Pisy
LUCENZIO, Vincenzův syn, zamilovaný do Bianky
PETRUCCIO, veronský šlechtic, Kateřinin nápadník
GREMIO } Biančini nápadníci
HORTENSIO }
TRANIO } Lucenziovi sloužící
BIONDELLO }
GRUMIO } Petrucciovi sloužící
KURT }
STARÝ PÁN
KATEŘINA } Battistovy dcery
BIANKA }
VDOVA
KREJČÍ
KLOBOUČNÍK
Sloužící.
Místo děje: Padova a Petrucciův venkovský dům.

INDUCTION

SCENE 1.

BEFORE AN ALEHOUSE ON A HEATH.

Enter beggar, Christopher Sly, and Hostess.

SLY I'll feeze you, in faith.

HOSTESS A pair of stocks, you rogue.

SLY You're a baggage. The Slys are no rogues. Look in the Chronicles – we came in with Richard Conqueror, therefore paucas pallabris, let the world slide. Sessa! 5

HOSTESS You will not pay for the glasses you have burst?

SLY No, not a denier. Go by, Saint Jeronimy! Go to thy cold bed and warm thee.

HOSTESS I know my remedy, I must go fetch the thirdborough.

Exit.

SLY Third or fourth or fifth borough, I'll answer him by 10 law. I'll not budge an inch, boy. Let him come, and kindly.

He falls asleep.

Horns sound. Enter a Lord from hunting, with his train.

LORD Huntsman, I charge thee, tender well my hounds. Breathe Merriman – the poor cur is embossed – And couple Clowder with the deep-mouthed brach. 15
Saw'st thou not, boy, how Silver made it good
At the hedge corner, in the coldest fault?
I would not lose the dog for twenty pound.

1. HUNTER Why, Belman is as good as he, my lord. He cried upon it at the merest loss, 20
And twice today picked out the dullest scent.
Trust me, I take him for the better dog.

LORD Thou art a fool. If Echo were as fleet I would esteem him worth a dozen such. 25
But sup them well, and look unto them all.
Tomorrow I intend to hunt again.

PŘEDEHRA

SCÉNA 1.

PŘED HOSPODOU NA VŘESOVIŠTI.

Vystoupí žebrák Kryšpín Koumes a Hospodská.

KOUMES Já tě praštím, ženská!

HOSPODSKÁ Sám sebou praštíš, mezuláne!

KOUMES Nic nevíš, babo. Koumesové nejsou mezuláni, ale Angličani. Koukni se do kronik! My přišli už s praotcem Dobyvatelem. Takže ať se točí svět! Jedeme dál!

HOSPODSKÁ Tak ty mi nezaplatíš všechno to sklo, co jsi rozflákal?

KOUMES Správně, ani střep! A proto: Odejdi, satane, do hajan! A hlavně nohy v teple.

HOSPODSKÁ Já vím, kam půjdu. Pro četníka, a ten ti to spočítá.

Odejde.

KOUMES A třeba dva četníky i s početnicí. Ať si přijdou, 10
na mě si nepřijdou. Poženu to třeba až k soudu
a zase bude dobře.

Ulehne a usne.

Lesní rohy. Vystoupí Šlechtic s družinou.

ŠLECHTIC Říkám ti, chlape, dej na ty psy pozor! 15
Klauna nech odpočinout. Sotva leze.
A k feně místo něho přivaž Mraka. 15
Viděl jsi Skota, jak se u těch keřů
chytl už dávno vystydlého sledu?
Za dvacet liber bych ho neprodal.

1. LOVEC Řek bych, že Zvon je, pane, stejně dobřej. 20
Ten drží stopu, i když je jak led,
a dneska dvakrát zvětlil sotva závan.
Věřte mi, tenhle pes je jasně lepší.

ŠLECHTIC Hlupáku, kdyby Echo získal rychlost, 25
za dvacet takových ho nevyměním.
Dobře je nakrm! Všem dej vrchovatě!
Zítří si zase vyrazíme na lov.

INDUCTION/1

1. HUNTER I will, my lord.
 LORD (*Seeing Sly*) What's here?
 One dead, or drunk? See, doth he breathe?
2. HUNTER He breathes, my lord. Were he not warmed with ale³⁰
 This were a bed but cold to sleep so soundly.
 LORD O monstrous beast! How like a swine he lies.
 Grim death, how foul and loathsome is thine image.
 Sirs, I will practise on this drunken man.
 What think you: if he were conveyed to bed, 35
 Wrapped in sweet clothes, rings put upon his fingers,
 A most delicious banquet by his bed,
 And brave attendants near him when he wakes –
 Would not the beggar then forget himself?
1. HUNTER Believe me, lord, I think he cannot choose. 40
2. HUNTER It would seem strange unto him when he waked.
 LORD Even as a flatt'ring dream or worthless fancy.
 Then take him up, and manage well the jest.
 Carry him gently to my fairest chamber,
 And hang it round with all my wanton pictures. 45
 Balm his foul head in warm distilled waters,
 And burn sweet wood to make the lodging sweet.
 Procure me music ready when he wakes
 To make a dulcet and a heavenly sound,
 And if he chance to speak be ready straight, 50
 And with a low submissive reverence
 Say 'What is it your honour will command?'
 Let one attend him with a silver basin
 Full of rose-water and bestrewed with flowers;
 Another bear the ewer, the third a diaper, 55
 And say 'Will't please your lordship cool your hands?'
 Someone be ready with a costly suit,
 And ask him what apparel he will wear.
 Another tell him of his hounds and horse, 60
 And that his lady mourns at his disease.
 Persuade him that he hath been lunatic,
 And when he says he is, say that he dreams,
 For he is nothing but a mighty lord.
 This do, and do it kindly, gentle sirs.
 It will be pastime passing excellent, 65
 If it be husbanded with modesty.

PŘEDEHRA/1

1. LOVEC Jak račte, Milosti.
 ŠLECHTIC (*Uvidí Koumese*) Co je to tady?
 Mrtvola, nebo opilec? Je živý?
2. LOVEC Dýchá, Milosti. Pivo zahřívá ho, 30
 a proto spí jak kotě i v tý slotě.
 ŠLECHTIC Odporná stvůra! Leží tu jak vepř.
 Smrti, jak ubohé se jeví tvoje zdání!
 Pánové, udělám s ním hokus pokus. 35
 Co byste řekli, kdyby tenhle žok
 procitl v krásném loži, v hedvábí,
 na rukou prsteny a kolem jídlo
 a pití a sluhové v pozoru?
 Nebyl by tenhle drban z toho janek?
1. LOVEC Opravdu, pane, byl by z toho paf. 40
2. LOVEC Vzbudil by se a žasnul, co se děje.
 ŠLECHTIC Zda slastně sní, či pomateně bdí.
 Zvedněte ho a nepokazte žert!
 V nejlepší komnatě ho uložte, 45
 rozvěste po zdech svůdné obrazy,
 hlavu mu vykoupejte v parfému
 a jalovcem vykuřte celou místnost.
 Až vzbudí se, ať spustí muzika
 nějakou božkou, rajskou melodii, 50
 a jen co promluví, ať už jste u něj,
 a uctivě, oddaně šveholte:
 „Co ráčí přát si Vaše Urozenost?“
 Jeden mu vnucujte stříbrnou mísu
 s růžovou vodou posypanou kvítím,
 druhý ať drží džbán a třetí ručník. 55
 „Přeje si Vaše Milost smočít ručku?“
 Další ať přijde s přenádherným rouchem
 a nabízí mu dnešní garderóbu,
 jiný ať mluví o jeho psech, koních, 60
 a jak se jeho lady tuze trápí
 pro jeho, s prominutím, pomatenost.
 Když řekne, že je zdrav, plačte, že blouzní
 a myslí si, že není to, co je –
 vznešený lord. Hrajte to přesvědčivě,
 a udržíte-li tu správnou míru, 65
 utržíte nadmíru legrace.

INDUCTION/1

1. HUNTER	My lord, I warrant you we will play our part As he shall think by our true diligence He is no less than what we say he is.	
LORD	Take him up gently, and to bed with him; And each one to his office when he wakes. <i>Servimgmen carry Sly out. Trumpets sound.</i> Sirrah, go see what trumpet 'tis that sounds. <i>Exit a Servimgman.</i> Belike some noble gentleman that means, Travelling some journey, to repose him here. <i>Enter a Servimgman.</i> How now? Who is it?	70
SERVINGMAN	An't please your honour, players ⁷⁵ That offer service to your lordship.	
LORD	Bid them come near. <i>Enter players.</i> Now fellows, you are welcome.	
PLAYERS	We thank your honour.	
LORD	Do you intend to stay with me tonight?	
1. PLAYER	So please your lordship to accept our duty.	80
LORD	With all my heart. This fellow I remember Since once he played a farmer's eldest son. 'Twas where you wooed the gentlewoman so well. I have forgot your name, but sure that part Was aptly fitted and naturally performed.	85
2. PLAYER	I think 'twas Soto that your honour means.	
LORD	'Tis very true. Thou didst it excellent. Well, you are come to me in happy time, The rather for I have some sport in hand Wherein your cunning can assist me much. There is a lord will hear you play tonight; But I am doubtful of your modesties Lest, over-eyeing of his odd behaviour – For yet his honour never heard a play – You break into some merry passion, And so offend him; for I tell you, sirs, If you should smile he grows impatient.	90 95
1. PLAYER	Fear not, my lord, we can contain ourselves Were he the veriest antic in the world.	

PŘEDEHRA/1

1. LOVEC	Milosti, budeme tak přirození, že naše oddanost ho v jeho očích povší na to, co mu zrovna řeknem.	
ŠLECHTIC	Jemně ho zvedněte a šup s ním na lože. Až probudí se, ať jste připraveni! <i>Koumes je odnesen. Fanfáry.</i> Chlapče, jdi zjistit, kdo to přichází! <i>Odejde Sloužící.</i> Nějaký šlechtic na cestách si zřejmě chce tady u nás chvíli odpočinout. <i>Vystoupí Sloužící.</i> Tak kdopak je to?	70
SLOUŽÍCÍ	Herci, Milosti.	75
ŠLECHTIC	Přišli vám nabídnout své služby. Ať vstoupí! <i>Vystoupí herci.</i> Vítejte, přátelé.	
HERCI	Děkujem, vzácný pane.	
ŠLECHTIC	Přišli jste zahrát? Pobudete s námi?	
1. HEREC	Zahrajem rádi, přejete-li si.	80
ŠLECHTIC	Z celého srdce. Toho znám! Tys hrál v jedné hře sedlákova syna. Skvěle jsi sváděl jistou urozenou dámu. Už nevím, jak ses jmenoval, ta role ti ale padla jako ulitá.	85
2. HEREC	Myslíte zřejmě Sota, Milosti.	
ŠLECHTIC	Sota. Máš pravdu. Hrálš ho znamenitě. Přišli jste v pravou chvíli, pánové. Tím spíš, že já tu chystám představení, k němuž váš talent může skvěle přispět. Dnes večer budete hrát před pánem, který se možná začne chovat divně. Spoléhám na vás, že se ovládnete a nebudete se mu za to smát. Ten vzácný člověk nezná divadlo a jakýkoli úsměšek či posměch by ho moh ranit, na smrt urazit.	90 95
1. HEREC	Může se třeba stavět na hlavu, s námi to nehne, pane. Buďte klidný.	

LORD *(To a Servingman)*
 Go, sirrah, take them to the buttery 100
 And give them friendly welcome every one.
 Let them want nothing that my house affords.
Exit one with the players.
(To a Servingman)
 Sirrah, go you to Barthol'mew, my page,
 And see him dressed in all suits like a lady.
 That done, conduct him to the drunkard's chamber 105
 And call him 'madam', do him obeisance.
 Tell him from me, as he will win my love,
 He bear himself with honourable action
 Such as he hath observed in noble ladies
 Unto their lords by them accomplished. 110
 Such duty to the drunkard let him do
 With soft low tongue and lowly courtesy,
 And say 'What is't your honour will command
 Wherein your lady and your humble wife
 May show her duty and make known her love?' 115
 And then with kind embracements, tempting kisses,
 And with declining head into his bosom
 Bid him shed tears, as being overjoyed
 To see her noble lord restored to health,
 Who for this seven years hath esteemed him 120
 No better than a poor and loathsome beggar.
 And if the boy have not a woman's gift
 To rain a shower of commanded tears,
 An onion will do well for such a shift,
 Which, in a napkin being close conveyed, 125
 Shall in despite enforce a watery eye.
 See this dispatched with all the haste thou canst.
 Anon I'll give thee more instructions.
Exit a Servingman.
 I know the boy will well usurp the grace,
 Voice, gait, and action of a gentlewoman. 130
 I long to hear him call the drunkard husband,
 And how my men will stay themselves from laughter
 When they do homage to this simple peasant.
 I'll in to counsel them. Haply my presence
 May well abate the over-merry spleen 135
 Which otherwise would grow into extremes.
Exeunt.

ŠLECHTIC *(Ke Sloužícímu)*
 Tak dobře. Ty je odved' do kuchyně 100
 a každému dej pěkné přivítání.
 Ať mají vše, co můj dům nabízí.
Odejde Sloužící s herci.
(K jinému Sloužícímu)
 Skoč za Bartolomějem, ať se ihned
 vyšňoří za dámu. Pak odvedeš ho 105
 do komnaty, kde vyspává ta bečka.
 A klaň se před ním, oslovuj ho „madam“.
 Musí se chovat tak, jak vidá dámy
 chovat se ke svým pánům: vznešeně
 a jemně. Chápeš? Vyříd' mu to. Jestli 110
 to zvládne, vyslouží si moji vděčnost.
 Ať před tím kořalou se nakrucuje,
 lahodným hláskem sladce cvrliká:
 „Co poroučí můj pán a velitel,
 abych mu já, poslušná ženuška,
 prokázat směla oddanost a lásku?“ 115
 Pak ať ho objímá a svůdně líbá,
 hlavu mu klade na prsa a štká
 radostí nad tím, že se její manžel
 konečně zotavil – po sedmi letech,
 kdy chudák trpěl mylnou představou, 120
 že není nic než odpudivý žebrák.
 A jestli ten kluk nemá ženský dar
 prolévat slzy, kdy si poručí,
 stačí mu cibulka, kterou když dá
 si do ubrousku a pak na oči 125
 pokradmu přiloží, hned bude brečet.
 Zaříd' to všechno, a co nejrychleji!
 Potom si přijď pro další pokyny.
Odejde Sloužící.
 Už vidím, jak můj panoš skvěle zvládne
 grácii dámy, její hlas i krok, 130
 Slyším, jak říká tomu měchu „drahý“,
 až sluhové se zalykají smíchy,
 že musí posluhovat vandrákovi.
 Radši tam půjdu. Snad má přítomnost
 jim nedovolí být moc rozpustilí 135
 a smíchem kazit tuhle kratochvíli.
Odejdou.

SCENE 2.

A BEDCHAMBER IN THE LORD'S HOUSE.

Enter aloft Sly, the drunkard, with attendants, some with apparel, basin, and ewer, and other appurtenances; and Lord.

SLY For God's sake, a pot of small ale!

1. SERVANT Will't please your lordship drink a cup of sack?
2. SERVANT Will't please your honour taste of these conserves?
3. SERVANT What raiment will your honour wear today?

SLY I am Christophero Sly. Call not me 'honour' nor 'lordship'. I ne'er drank sack in my life, and if you give me any conserves, give me conserves of beef. Ne'er ask me what raiment I'll wear, for I have no more doublets than backs, no more stockings than legs, nor no more shoes than feet – nay, sometime more feet than shoes, or such shoes as my toes look through the over-leather.

LORD Heaven cease this idle humour in your honour!
O, that a mighty man of such descent,
Of such possessions and so high esteem,
Should be infused with so foul a spirit. 15

SLY What, would you make me mad? Am not I Christopher Sly, old Sly's son of Burton Heath, by birth a pedlar, by education a cardmaker, by transmutation a bearherd, and now by present profession a tinker? Ask Marian Hacket, the fat alewife of Wincot, if she know me 20
not. If she say I am not fourteen pence on the score for sheer ale, score me up for the lying'st knave in Christendom.

Enter a Servingman with a pot of beer.

What, I am not bestraught; here's – (Drinks)

3. SERVANT O, this it is that makes your lady mourn. 25
2. SERVANT O, this is it that makes your servants droop.

LORD Hence comes it that your kindred shuns your house,
As beaten hence by your strange lunacy.
O noble lord, bethink thee of thy birth.
Call home thy ancient thoughts from banishment, 30
And banish hence these abject lowly dreams.
Look how thy servants do attend on thee,
Each in his office, ready at thy beck.
Wilt thou have music?

SCÉNA 2.

V LOŽNICI V DOMĚ ŠLECHTICE.

Nahoře vystoupí opilec Koumes, sloužící se šatstvem, umyvadlem, džbánem a jinými proprietami a Šlechtic.

KOUMES Proboha živýho, dejte mi pivo!

1. SLOUŽÍCÍ Přeje si Vaše Milost číšku šery?
2. SLOUŽÍCÍ Přeje si Vaše Milost pusinku?
3. SLOUŽÍCÍ Co ráčí si dnes Jeho Lordstvo obléct?

KOUMES Já jsem Kryšpín Koumes, a žádná vaše milost nebo 5
jeho lordstvo. Šery jsem v životě nepil, a když už si mám něco dát, tak radši dršťkovou než pusinku.
Na oblečení se mě neptejte, poněvadž já nemám víc košil než zad, víc nohavic než nohou a víc bot než chodidel, a i tak mám chodidel moc a bot málo, 10
když mi z bot čouhají prsty.

ŠLECHTIC Kéž nebesa vás toho kříže zbaví!
Tak vzácný muž skvělého původu
i postavení, majetku i jména,
je posedlý chorobnou představou. 15

KOUMES Děláte ze mě blázna? Copak nejsem Kryšpín Koumes, starýho Koumese z Buranova syn? Rodem pláteník, vzděláním nádeník, dřívě medvědář, nyní dráteník? Zeptejte se Máry Šenkové, tý tlustý hospodský ze Stratfordu, jestli mě nezná. A jestli vám neřekne, 20
že jí jen za pivo nevisím celých čtrnáct pencí, ať visím, poněvadž pak jsem největší lhář v celým křesťanským světě.

Vystoupí Sloužící s žejdlíkem piva.

Prej chorobná představa! Houbeles! (Pije)

3. SLOUŽÍCÍ Toť důvod je, proč vaše lady lká. 25
2. SLOUŽÍCÍ Toť důvod je, proč sloužící jsou smutní.

ŠLECHTIC To proto příbuzenstvo vyhýbá se
vašemu domu, šílenství je děsí.
Vznešený pane, vzpamatujte se,
svůj rozum přivolejte z vyhnanství 30
a z hlavy vyžeňte ty chiméry!
Pohledte na své sluhy, jak se třesou,
jen aby mohli splnit vaše přání.
Toužíte po hudbě?

	<i>Music.</i>		
	Hark, Apollo plays, And twenty caged nightingales do sing.	35	
	Or wilt thou sleep? We'll have thee to a couch Softer and sweeter than the lustful bed On purpose trimmed up for Semiramis. Say thou wilt walk, we will bestrew the ground.	40	
	Or wilt thou ride? Thy horses shall be trapped, Their harness studded all with gold and pearl. Dost thou love hawking? Thou hast hawks will soar Above the morning lark. Or wilt thou hunt? Thy hounds shall make the welkin answer them And fetch shrill echoes from the hollow earth.	45	
1. SERVANT	Say thou wilt course, thy greyhounds are as swift As breathed stags, ay, fleeter than the roe.		
2. SERVANT	Dost thou love pictures? We will fetch thee straight Adonis painted by a running brook, And Cytherea all in sedges hid, Which seem to move and wanton with her breath Even as the waving sedges play with wind.	50	
LORD	We'll show thee Io as she was a maid, And how she was beguiled and surprised, As lively painted as the deed was done.	55	
3. SERVANT	Or Daphne roaming through a thorny wood, Scratching her legs that one shall swear she bleeds, And at that sight shall sad Apollo weep, So workmanly the blood and tears are drawn.		
LORD	Thou art a lord, and nothing but a lord. Thou hast a lady far more beautiful Than any woman in this waning age.	60	
1. SERVANT	And till the tears that she hath shed for thee Like envious floods o'errun her lovely face She was the fairest creature in the world; And yet she is inferior to none.	65	
SLY	Am I a lord, and have I such a lady? Or do I dream? Or have I dreamed till now? I do not sleep. I see, I hear, I speak. I smell sweet savours, and I feel soft things. Upon my life, I am a lord indeed, And not a tinker, nor Christopher Sly.	70	

	<i>Hraje hudba.</i>		
	Apollo, hrej! Ať dvacet slavíků se rozezpívá. Či chcete spát? Zde hlavu položte na lůžko hebcí, měkčí, rozkošnější než lůžko nejsvůdnější hetéry. Projít se chcete? Posypem zem květy. Anebo projet? Koně vystrojíme do čabrak z perel, zlata, drahokamů. Jste přítel sokolnictví? Vaši dravci vylétnou výš než skřivánek. Jste lovec? Máte psy, kteří rozhlaholí nebe a aportují echa z hlubin země.	35	
1. SLOUŽÍCÍ	Při štvanici jsou vaši chrti hbití jak mladý jelen, svižnější než srnec.		
2. SLOUŽÍCÍ	Jste znalec umění? Přinesem obraz, na němž se Adonis u říčky kochá pohledem na Venuši v rákosí, a jako by spíš její dech než vítr rákosím vál a odhaloval krásu.	50	
ŠLECHTIC	Ió vám ukážem, dosud co pannu, překvapenu, jatu a znásilněnu. Celý ten skutek věrně vyobrazen.	55	
3. SLOUŽÍCÍ	A taky Dafné, jak se dere trním, že nožky zdrásané má do krve, až nad tím pláče chudák Apollón. Slzy a krev jsou obzvlášť vydařené.		
ŠLECHTIC	Jste vzácný člověk, sire, mocný lord, a máte lady, která svojí krásou zastíní všechny v pomíjivém světě.	60	
1. SLOUŽÍCÍ	Vždyť dokud obličej jí nezbrzdily žárlivé proudy slz, jež pro vás lila, bývala zosobněním půvabu. A dodnes se jí žádá nevyrovná.	65	
KOUMES	Já že jsem lord a mám svou vlastní lady? To se mi zdá? Anebo byl sen tamto? Teď nespím? Nespím. Vidím, slyším, mluvím, cítím tu něco, hmatám hebké věci. Ježkovy oči, určitě jsem lord, a žádněj dráteník a žádněj Kryšpín Koumes.	70	

	Well, bring our lady hither to our sight, And once again a pot o' th' smallest ale.	
2. SERVANT	Will't please your mightiness to wash your hands? O, how we joy to see your wit restored! O, that once more you knew but what you are! These fifteen years you have been in a dream, Or when you waked, so waked as if you slept.	75
SLY	These fifteen years! By my fay, a goodly nap. But did I never speak of all that time?	80
1. SERVANT	O yes, my lord, but very idle words, For though you lay here in this goodly chamber, Yet would you say ye were beaten out of door, And rail upon the hostess of the house, And say you would present her at the leet, Because she brought stone jugs and no sealed quarts. Sometimes you would call out for Cicely Hacket.	85
SLY	Ay, the woman's maid of the house.	
3. SERVANT	Why, sir, you know no house, nor no such maid, Nor no such men as you have reckoned up, As Stephen Sly, and old John Naps of Greet, And Peter Turf, and Henry Pimpernel, And twenty more such names and men as these, Which never were, nor no man ever saw.	90 95
SLY	Now Lord be thanked for my good amends.	
ALL	Amen. <i>(Sly gets a pot of beer)</i>	
SLY	I thank thee. Thou shalt not lose by it. <i>Enter the Page, as Lady, with attendants.</i>	
PAGE	How fares my noble lord?	
SLY	Marry, I fare well, For here is cheer enough. Where is my wife?	100
PAGE	Here, noble lord. What is thy will with her?	
SLY	Are you my wife, and will not call me husband? My men should call me lord. I am your goodman.	
PAGE	My husband and my lord, my lord and husband; I am your wife in all obedience.	105
SLY	I know it well. <i>(To the Lord)</i> What must I call her?	
LORD	Madam.	
SLY	Al'ce Madam or Joan Madam?	

	Tak dobře. Přiveďte mi moji lady, a navrch ještě jedno malé pivo.	
2. SLOUŽÍCÍ	Ráčí si Vaše Lordstvo umýt ruce? Jak nás to těší, že jste vyběd z bludů a konečně jste, sire, jako dřív. Těch patnáct let jste prožil jako ve snu. Ráno jste vstal, a vlastně spal jste dál.	75
KOUMES	Co? Patnáct let? Panečku, to byl šlofik! A celou dobu jsem nic neříkal?	80
1. SLOUŽÍCÍ	Jakpak by ne! Mluvil jste, ale divně. Například: ležel jste zde, v této síni, a přitom křičel, že vás vyhazují, a nadával nějaké hospodské a vyhrožoval jí, že půjde před soud, protože čepovala špatnou míru. Jindy jste vzdychal po nějaké Betty.	85
KOUMES	Jo, to je děvečka z tý hospody.	
3. SLOUŽÍCÍ	Neznáte, sire, žádnou děvečku a žádnou hospodu a žádné chlapy, které jste volal: Ferry Baskervill a Bobo, Kiki, Hubert, Jimmy Puma a dvacet dalších takovýchhle jmen, co nikdy nepatřila nikomu.	90 95
KOUMES	Pak chválabohu, že jsem z toho venku.	
VŠICHNI	Amen. <i>(Koumes dostane žejdlík piva)</i>	
KOUMES	Díky ti, máš to u mě schovaný. <i>Vystoupí Panoš, převlečený za lady, a sloužící.</i>	
PANOŠ	Jakpak je můj pán dneska naložený?	
KOUMES	No přece dobře jako vždycky. V lihu. Kde je ta moje ženská?	100
PANOŠ	Zde, pane. Čím vám mohu posloužit?	
KOUMES	Když jseš má ženská, proč mi říkáš „pane“? Pánem jsem pro ně. Pro tebe jsem manžel.	
PANOŠ	Můj manžel a můj pán, můj pán a manžel. A já jsem vaše věrná ženuška.	105
KOUMES	No to se ví. <i>(Ke Šlechtici)</i> Jak jí mám vlastně říkat?	
ŠLECHTIC	Mylady, sire.	
KOUMES	Maj lejdy? Kdo?	